

ПЪТЯТ НА ЕДНО МОМИЧЕ КЪМ ПОЛИТИЧЕСКИЯ
ЖИВОТ НА КИТАЙ – ОТ СУН ЦИНЛИН
ДО ГОСПОЖА СУН ЯТСЕН И ДО ПОЧЕТЕН
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА КНР

Теодора Йонкова

Великотърновски университет, България

A YOUNG LADY'S ROAD TO THE POLITICAL
LIFE OF CHINA – FROM SOONG QINGLING
TO MADAME SUN YAT-SEN AND HONORARY
CHAIRMAN OF THE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA

Teodora Yonkova¹

University of Veliko Tarnovo, Bulgaria

Abstract: This work follows the path of the young girl Soong Qingling's becoming a part of the political life or revolutionary and communist China. It starts with the brief story of her father Charlie Soong – one of the first Chinese people to convert to Christianity. His background and his connection to the revolution and Sun Yat-sen are also mentioned. Then the life of Sun Yat-sen and his connection with the Soong family are explained as well as the role of Soong Qingling in the political life of China through some major events from the beginning of the Revolution to the establishment of PRC.

Keywords: Soong Qingling; Sun Yat-sen; Madame Sun Yat-sen; Charlie Soong; Revolution.

Вероятно за мнозина името Сун Цинлин (宋庆龄) е малко познато. Сун Цинлин или още Розамунд Сун Цинлин, родена на 27 януари 1893 г., е втората от три сестри, които играят немалка роля в политическия живот на Китай през XX век. Те са родени в края на XIX век в заможната и видна

¹ *Teodora Petkova Yonkova, PhD is an assistant professor at the Department of Classical and Eastern Languages and Cultures, Faculty of Modern Languages, St. Cyril and St. Methodius University of Veliko Tarnovo, t.p.yonkova@gmail.com, t.yonkova@ts.uni-vt.bg*

фамилия Сун (Soong), част от градския елит на Шанхай. Интересен факт е, че родителите на трите сестри са вярващи християни. Майката е част от най-знатния християнски клан – кланът Сю (Xu), а бащата е сред първите покръстени китайци от методистите в южните части на Щатите.

Бащата – Чарли Сун (Soong Charlie), роден през 1861г., е един от най-ранните поддръжници на Сун Ятсен. Роден е на остров Хайнан в бедно семейство. В търсене на по-добър живот на 14-годишна възраст напуска родното място и се озовава на остров Ява. По-късно, когато е на 17 години, негов чичо го осиновява в Америка, където го кара да работи като момче за всичко в своята фабрика за чай и коприна. Момчето обаче иска да се научи да чете и пише и затова бяга от чичо си на борда на катер, където му е дадена работа. Капитанът на кораба се привързва към него и го кани в дома си в Масачузетс. Когато капитанът е прехвърлен на друг катер, Чарли Сун го следва в Северна Каролина, където е покръстен от методистки пастор. Благодарение на благодетели Чарли Сун получава образование и е обучен за мисионер. През 1885 г. той заминава за Шанхай, решен да помогне на родината си да заприлича повече на красивата Америка². Обратно в Китай, той проповядва християнството, въпреки че му отнема много усилия да научи родния си език, тъй като, когато напуска родината, той е неук и необразован. Там се жени за Ни Куей-цън (Ni Kwei-tseng), част от най-знатния християнски клан – кланът Сю (Xu), преминал към християнството още по времето на династия Мин. Чарли Сун скоро напуска работата си като проповедник, за да може да издържа семейството си. Той бързо се превръща в успешен бизнесмен и влиза в елитното общество на Шанхай, построява огромен дом в западен стил, обзаведен с американски удобства и отопление³. В същото време Чарли Сун спестява част от парите си, за да подпомогне делото на Сун Ятсен.

Още като деца трите сестри – Сун Айлин (Soong Ailing 宋蔼齡), Сун Цинлин (Soong Qingling 宋庆齡) и Сун Мейлин (Soong Meiling 宋美齡), биват изпратени да се обучават в Америка, което по онова време е изключителна рядкост. След завръщането си в Китай, благодарение на това, че са видели света отвън, те са интелигентни, уверени и независими млади дами. Това, което ги прави толкова влиятелни обаче, са браковете, които сключват. Голямата сестра Сун Айлин се омъжва за Кун Сянси, Сун Цинлин сключва брак със Сун Ятсен, а най-малката – Сун Мейлин се омъжва за Чан Кайшъ.

² Chang 2019: Chang. J. Big Sister, Little Sister, Red Sister. Three women at the Heart of Twentieth – Century China. New York, 2019.

³ Пак там

Бракът на Сун Цинлин със Сун Ятсен я поставя на политическия ѝ път в следващите десетилетия. Както нейната история, така и тази на сестрите ѝ започва заедно с пътя на Китай от монархия към република. И Сун Ятсен, смятан за „Предтеча на републиката“ и „баща на нацията“, играе най-голямата роля за преминаването на страната към република. Той и неговата революция променят живота на Сун Цинлин и на нейните сестри.

Сун Цинлин всъщност не е първата съпруга на Сун Ятсен, но за да разберем как се стига до този брак, нека първо погледнем накратко историята на младия Сун Ятсен и неговия произход.

Роден Сун Дъмин (Sun Deming) на 12 ноември 1866 г. в бедно селце в близост до Хонконг, Сун Ятсен от малък проявява остър ум и несъгласие с традиционните китайски и конфуциански разбирания. Семейството му е бедно, а домът им малък, той има по-голям брат и по-малка сестра. Една от първите традиции, на която се противопоставя, е тази за лотосовите крака⁴. Когато бил на седем години майка му започнала да бинтова краката на по-малката му сестра и виждайки нейната болка, Сун умолявал майка си да спре. В крайна сметка тя спряла, но впоследствие завела момичето при специалист в селото. По-късно, когато е на 9 години, Сун успява да посещава училище благодарение на парите, които по-големият му брат изпраща на семейството от Хавай. Но Сун мрази да наизустява конфуцианските класики също толкова, колкото и мрази работата на полето, и поради тази причина постоянно мисли как да избяга от този живот. Това става възможно, когато през 1879 г. брат му го взема при себе си в Хавай. Стъпвайки в Хонолулу, Сун се влюбва в архитектурата, чистите пътища и подредения живот в града. Брат му го записва в училище, създадено от мисионери на Църквата на Англия специално за момчета имигранти. В училище Сун се справя много добре и продължава образованието си на острова с помощта на брат си. По-късно поради разногласието между двамата относно това, че Сун предпочита американските уверени и интелигентни момчета пред китайските покорни и скромни момчета, Сун е

⁴ Пристягането на краката – широко разпространен обичай в Китай, който започнал да се практикува за първи път преди повече от 1 000 години (от X век) – се възприема като една от най-опасните модни тенденции в историята. Векове наред тези мънички, извити крака били символ на красотата в китайската култура и тази странна традиция се предавала от майка на дъщеря, поколение след поколение. Тя била причината за много здравословни проблеми, а в някои случаи дори смърт. Костите на стъпалото се чупят и се оформят така, че да напомнят копито. Методът за пристягане на краката варира в различните региони и бил най-разпространен сред жените от градското общество, тъй като селянките се нуждаели от краката си, за да могат да работят на полето.

изпратен обратно в родното село в Китай. След години отсъствие той не може да понесе завръщането и бързо намира начин да напусне дома отново. След като нанася щети върху статуя на божество в храма на селото, поради срама, който донася на семейството, той е прогонен и така Сун за втори път намира своя изход. Той заминава за Хонконг – тогава английска колония, която силно му напомня за Хонолулу, но в по-големи мащаби. Там намира подслон в сиропиталище, основано от Църквата на Англия. Скоро родителите му, които желаят помирение, му уреждат брак с девойка от съседно село, като се надяват той да се установи и да улегне. Сун, тогава 17-годишен, се съгласява, но при условие че се запише в училище в Хонконг. Две седмици след сватбата Сун заминава за Хонконг, а съпругата му остава да се грижи за родителите му. Известно време след това Сун е покръстен от американски мисионер и сменя името си на Сун Ятсен. Той не е вярващ, но това му дава път навън от стария му живот и нова общност, към която да се причисли. По-късно той се записва в медицински колеж в Хонконг и завършва през 1892 г. Поради проблеми с дипломата и това, че тя не е приета, той не може да си намери работа в Хонконг нито в Макао и е принуден да работи в Кантон или още наречен Гуанджоу. Но Сун Ятсен не желае да живее и работи в града, а и медицината вече няма тази притегателна сила за него. Така революционните му наклонности започват да се проявяват все по-ясно. Сблъсъкът му с културата извън страната го карат да мрази страната си, като обвинява манджурското управление за това. Разбира се, неговите идеи и желания манджурската власт да бъде свалена не са нови. Управлението на манджурската династия Цин (清朝) е изпъстрено с въстания и конфликти, които постепенно отслабват властта и неминуемо спомагат за падането на династията през 1912 г. Пример за такова въстание е Тайпинското въстание⁵ – най-голямото селско въста-

⁵ Тайпинското въстание започва през 1851 г. като отзвук на Първата опиумна война. Престижът на правителството запада, а заедно с това и способността му да се справя с обществени вражди. Въстанието започва от южните провинции на Китай и региона около Гуанджоу. На тези места има слабо присъствие на имперски войски, а в същото време са най-изложени на новите неща, като контактите с чуждестранни търговци. Големи кланове на земевладелци преобладават в обществото в района. Те разполагат с въоръжени милиции, често подклаждащи напрежение, размирици и конфликти между села на различни кланове. Условията на живот стават все по-лоши, а опиумът от Индия поражда създаването на тайни общества, настроени срещу императорската династия. Пример за такова общество са триадите. Такива общества са потенциални подбудители на въстания, но тайпините не се присъединяват към тях, което може би се дължи до голяма степен на основателя на движението – Хун Сюцюен. Той проповядва протестантско християнство, базирано на Стария завет, а с първите си два последователи създава тайпинска теокрация, основана на монотеизъм. Хун Сюцюен не може да спече-

ние в историята на Китай. Лидерът на въстанието Хун Сюцюен всъщност произхожда от село в близост до това на Сун Ятсен. Въпреки огромните постижения на въстанието, бунтът е потушен, а след това войниците на Хун Сюцюен се разпръсват. Един от тези войници се завръща в селото на Сун Ятсен, където разказва за подвизите и за въстанието, което несъмнено оказва влияние върху възгледите на тогава още младият Сун Ятсен.

Когато през 1894 г. Япония започва война срещу Китай и печели година по-късно, Сун Ятсен съзира възможност. Той планира бунт в Гуанджоу, с който да завземе града, а от там и други градове. Бунтът обаче има нужда от капитал за закупуване на оръжия и през 1894 г. Сун Ятсен се завръща в Хавай за набирането на необходимите средства. Именно там той се сблъсква с понятието и идеите на републиката, когато през 1894 г. Хавай се обявява за република. За китайците, които познават единствено монархията като форма на управление, републиката е непознато понятие. Идеята на бунтовниците да се възстанови династията преди манджурската (Мин), обаче не е подкрепяна особено ревностно. Но благодарение на събитията от Хавай Сун Ятсен създава ясна и прогресивна визия за Китай, а именно република. В Хонолулу той създава политическата организация *Съюз за възраждане на Китай*. Дарени са хиляди долари и Сун Ятсен планира да посети Америка, за да набере още средства. Но тогава получава писмо, с което е повикан обратно, за да започне революцията, тъй като в момента китайската власт е силно отслабнала и търпи тежки загуби от японските армии. Човекът, който праща писмото, е Чарли Сун – бащата на Сун Цинлин. Дватама се срещат по-рано същата година. Чарли Сун споделя антиманджурските идеи на Сун Ятсен и е привлечен като негов последовател. По това време най-голямата дъщеря на Чарли Сун – Айлин, е на пет години, Цинлин на една, а Мейлин още не е родена. Бунтът е неуспешен, а за залавянето на Сун Ятсен е обявена награда, така той напуска Китай в изгнание. Прави опити да набере нови средства в Хавай, но този път е увенчан с неуспех. След това заминава за Америка

ли подкрепата на други мисионери, тъй като богохулници твърде много, идеологията му пречи да се съюзи с Триадите или други общества и е прекалено странен, за да спечели последователи сред китайските учени и интелигенция. Християнството на тайпините е уникална комбинация от източни и западни идеи и практики, насочено към военни действия. Последователите на движението са събрани сред миньори, възгледчици и бедни селяни в Гуанси и повечето са хака. През 1851 г. Хун се обявява за небесен владетел на нова династия – Небесна държава на висшия мир (Тайпин тиенгуо). Те насочват войските си на север, преминават Хунан и завладяват град Ухан (столица на провинция Хъбей) в началото на 1853 г. От там по протежението на река Яндзъ достигат Нандзин и го превземат и превръщат в своя небесна столица. Хун Сюцюен успява да достигне Пекин със своята армия и почти сваля властта.

със същата цел, но отново не постига успех. От Америка отива в Англия, където е нападнат и отвлечен от агенти на китайските власти. Той успява да избегне съдбата си да бъде прехвърлен в Китай и екзекутиран, като се свързва с приятели, които публикуват статия за случилото се, след което е освободен. През 1897 г. отива в Япония, където установява контакт с националистите Кан Йоуеи и Лян Цичао, които живеят в изгнание там. Той обаче не приема идеите им за създаване на конституционна монархия в Китай и започва да работи върху организирането на революция, която да сваля Цин от трона. Токио се превръща в операционен център на революционерите⁶. По-късно той сформира нова философия, която излага в пътуванията си в Америка и Европа, а след като се завръща в Япония през 1905 г. създава нова организация Тунмънхуей (Революционен съюз, Съюзна лига, Обединен съюз и др. възможни преводи⁷). През последващите години има редица неуспешни бунтове, докато най-накрая манджурската власт бива свалена през 1912 г.

Родителите на Сун Цинлин и нейните сестри са решени да изпратят дъщерите си да се обучават в Америка. Първа, разбира се, заминава Айлин. Там тя впечатлява учителите си със своята зрялост, интелигентност и отдадеността си на християнството. По-късно тя спомага за обръщането на Чан Кайшъ към християнството, както и към това най-малката ѝ сестра Мейлин да се превърне в дълбоко религиозна личност. След като завършва образованието си през 1909 г., Айлин се завръща в Шанхай. Когато революцията започва през 1911 г. Чарли Сун ѝ разказва за Сун Ятсен и бивайки възхитена от него, тя започва да помага със събирането на средства за революцията, като организира благотворителни концерти, както и да работи с него. След успеха на революцията Сун Ятсен е избран за временен президент, но бързо след това властта попада в ръцете на Юен Шъкай. Тогава Сун Ятсен се завръща в Шанхай, където отново среща Чарли Сун и остава в неговия дом. Там той започва да проявява романтичен интерес към Айлин, но тя никога не отвърща на опитите му за сближаване. С времето, поради битките на Сун Ятсен с Юен Шъкай, Айлин започва да губи своето възхищение към него. Скоро след като тя и баща ѝ придружават Сун Ятсен в Япония, Чарли Сун се запознава с наскоро овдовелия Кун Сянси, също отдаден християнин. Дватамата с Айлин споделят резервите си към Сун Ятсен и скоро Айлин започва да се отдръпва от Сун

⁶ The Editors of Encyclopaedia Britannica Hucker Charles O., Silbergeld Jerome The Hundred Days of Reform of 1898. **Access Date:** August 28, 2019 <<https://www.britannica.com/place/China/The-Hundred-Days-of-Reform-of-1898>>.

⁷ Пак там.

и делото му. През септември 1914 г. Кун Сянси и Айлин сключват брак в Йокохама. Сун Ятсен не присъства, но изразява известно недоволство от този брак, макар че скоро на сцената се появява Цинлин, завърнала се от обучението си в Америка. Сун Ятсен е герой в нейните очи. Тя заминава за Япония при баща си и при Сун. Там тяхната любов се разраства. Дватамата имат много общо. Макар и покръстен, Сун Ятсен никога не е бил вярващ, а Цинлин от малка е скептична към християнските мисионери. Лятото на 1915 г. Цинлин се връща в Шанхай и иска разрешение от родителите си да се омъжи за Сун Ятсен. Те са шокирани и не дават съгласието си. Причините са много, като се започне от очевидната разлика във възрастта – той е на 48, а Цинлин дори не е навършила 20 години. Друга причина, разбира се, е фактът, че Сун вече е женен и с деца, което би означавало да се разведе със съпругата си, за да се ожени за Цинлин, показвайки своята невярност към съпругата си, била до него в тежките му моменти. А ако откаже да се разведе, Цинлин ще му бъде любовница, а това е в разрез с християнската вяра и убежденията на семейството на Чарли Сун. Сун Ятсен обаче се развежда със съпругата си, тя приема тази съдба и заминава в дома си в Макао, а двамата никога повече не се виждат. След това Сун изпраща ескорт за Цинлин в Шанхай, за да я заведат при него в Япония. Тя бяга от дома си и се качва на кораб за Япония. На 25 октомври 1915 г. Сун я посреща, а на другия ден вече са женени.

Междувременно Юен Шъкай се обявява за император, а управлението му започва от 1 януари на следващата година. Впоследствие подкрепата към него силно намалява и през март се отказва, а три месеца по-късно умира. Смъртта му оставя политически вакуум, който не може да се запълни бързо. През следващите години властта е в ръцете на военни диктатори (Сун Ятсен не е бил смятан за такъв, въпреки че е притежавал армия и е управлявал Гуанджоу). Макар правителството все още да е признато като такова от чуждите държави, то престава да упражнява ефективна власт над населението. Разпределението на властта се сменя постоянно. В последвалите политически борби, през 1922 г. домът на Сун Ятсен в Гуанджоу е нападат, а той оставя съпругата си Цинлин да бъде примамка и бяга. Всъщност, тогава тя сама предлага той да избяга, а тя да остане, но той така и не я уведомява, че е в безопасност на военен кораб. По-късно тя също успява да избяга, но с цената на аборт, който я оставя бездетна. След като успява да избяга, тя достига кораба на Сун Ятсен, където се срещат за кратко, след това тя се прибира в Шанхай. Цинлин успява да оцелее след нападението, но нещото, което не оцелява, е любовта към съпруга ѝ. След като осъзнава действията му, на сцената вече се появява по-уверената и твърда Сун Цинлин, или както става известна като – Госпожа (Madame)

Сун Ятсен. А тези, които са се съмнявали в нея като партньор на великия революционер и на неговото дело и са били против нейната поява в публичното пространство, ставайки свидетели на нейната смелост и саможертва, започват да се отнасят към нея с уважение и почит.

Сун Цинлин присъства на срещите на Сун Ятсен с представители на Москва и за разлика от него, който иска да използва руснаците за своите цели, Цинлин, попадайки под въздействието на Михаил Грюценберг, известен с псевдонима си Михаил Бородин, започва да се увлича по ленинизма.

През 1917 г. най-малката сестра – Мейлин се завръща в Китай. В Шанхай тя е посрещната от Цинлин (по това време Сун Ятсен е в Гуанджоу), а Айлин пристига от Шанси, където живее със съпруга си. На следващата година баща им – Чарли Сун умира след боледуване. През 1926 г. Айлин запознава най-малката си сестра с Чан Кайшъ. Тогава той е на 38 години и главнокомандващ на националистическата армия. Като млад Чан се насочва към военна кариера, а през 1907 г. получава стипендия да се обучава в Япония. Когато революцията избухва през 1911 г., той се завръща в Китай, за да вземе участие в нея. С времето си спечелва благоразположението на Сун Ятсен. Но след убийството на Чън Цимей – сподвижник на Сун Ятсен и ментор на Чан Кайшъ, Чан Кайшъ е обиден от отношението на Сун към Чън и се отдръпва от него. Въпреки това остава негов поддръжник и дори отива при него при инцидента, когато домът му е нападат и той бяга на военен кораб, от който обстрелва Гуанджоу. При срещите на Сун Ятсен с пратеници от Москва, за разлика от Сун Цинлин, Чан Кайшъ е против превръщането на Китай в комунистическа държава. Въпреки това той използва ресурсите на СССР да изгради националистическата армия, печелейки доверието им, но в същото време, чакайки удобен момент да се откъсне от руснаците. През 1925 г., след дълго боледуване, Сун Ятсен умира. Айлин, която е противник на комунизма, настоява за християнско погребение, за да може имиджът на Сун Ятсен да бъде отделен от комунистическите идеи. През 1926 г., когато националистическата армия е практически под властта на Москва, Чан Кайшъ успява да откъсне армията от техния контрол. Наблюдавайки делата му, Айлин решава, че Чан Кайшъ е подходящ за съпруг на най-малката ѝ сестра и урежда вечеря, на която ги запознава. Той е възхитен от Мейлин, но решава да изчака. На 27 март неговата армия превзема Шанхай, а месец по-късно, публично прекратява отношенията си с комунистическата партия и с руснаците. На 1 декември същата година сключва брак със Сун Мейлин. Чан Кайшъ си изгражда силни позиции и умело балансира между армията и бюрокрацията по такъв начин, че крайните решения са в негови ръце.

Сун Цинлин, която след смъртта на Сун Ятсен се превръща във видна политическа фигура, е един от националистическите лидери. Тъй като тя е силно повлияна от идеите на комунизма, след като Чан Кайшъ скъсва връзките си с комунистите през април 1927 г., Сун Цинлин заминава за СССР. Майка ѝ и сестрите ѝ неведнъж се опитват да я разубедят от увлечението ѝ по комунизма, но безуспешно. Съветското правителство се отнася с нея като с виден гост, настанена е в най-добрия хотел в Москва, също така ѝ е назначена прислуга, която да се грижи за нея. В битката за власт между Сталин и Троцки обаче провалът в Китай става голям проблем и всички свързани с революцията в Китай били в опасност. Но Сун Цинлин, която не се плаши лесно, успява да избегне конфликта. Уникалната ѝ позиция като Госпожа Сун Ятсен – вдовицата на „бащата на нацията“, ѝ дава възможност да бъде недосегаема благодарение на уелото ѝ боравене с тази титла. По-късно, през май 1928 г., тя пристига в Берлин, поканена от Дън Йенда (邓演达), за да обсъдят създаването на трета китайска партия, различна от комунистическата и националистическата. Месец по-късно Чан Кайшъ успешно сваля Пекинското правителство и установява управлението си в Нандзин (Нанкин). Между Сун Цинлин и Дън Йенда се появяват романтични чувства и скоро тръгват слухове за предполагаема връзка между двамата. Но тъй като това да остане политически активна, зависи от това да бъде Госпожа Сун Ятсен, двамата решават да се отдръпнат един от друг. През декември същата година тя напуска Берлин, заминава обратно за Москва, след което се връща в Китай, за да присъства на преместването на останките на Сун Ятсен в мавзолея в Нандзин през юни 1929 г. През октомври се връща в Берлин, но малко преди това Дън Йенда заминава за Париж и Лондон, откъдето двамата продължават кореспонденцията за създаването на трета партия. След време Сун Цинлин отказва да бъде част от тази партия, тъй като тя не е одобрена от Москва, но в същото време отказва и да се отрече от нея. Йенда заминава за Китай през 1930 г., за да осъществи плановете си. На следващата година през април Сун Цинлин получава телеграма от семейството си, че майка ѝ е тежко болна, но все още недоволна от начина, по който се разделят, тя не отива да я посети. Двете никога не се виждат повече – през юли майка ѝ умира. По-късно Сун Цинлин се прибира за погребението. Ден преди погребението Дън Йенда, който вече е организирал нелегалната трета партия, е арестуван и тайно екзекутиран по заповед на Чан Кайшъ на 29 ноември 1931 г. Това подтиква Сун Цинлин да се присъедини към комунистическата партия, а целта ѝ е да премахне Чан Кайшъ. Нейното членство остава тайна, тъй като, бивайки член на партията, нейната уникална ценност ще бъде изгубена. В следващите години тя открито критикува режима на Чан

Кайшъ и помага на ККП с каквото може. В Шанхай тя създава *Китайска лига за граждански права*⁸ като фасада за коминтерна в града. Сун Цинлин е трън в очите на Чан Кайшъ, но благодарение на Мейлин не ѝ е нанесена никаква вреда.

Когато започва втората китайско-японска война, трите сестри се опитват да повдигнат морала на населението. Те мобилизират жените да се обучават като медицински сестри и да се грижат за осиротелите деца. Айлин се съсредоточава в създаването на болници, Мейлин посещава ранените войници и дори Цинлин за пръв път, и може би последен, преодолява омразата си към Чан Кайшъ, като апелира народа да се обедини около него.

По идеи от Русия Мао Дзъдун се обявява в подкрепа на обединен фронт между комунистическата и националистическата партия с цел спасение на Китай от Япония, което е с предимство пред социалната революция. Но въпреки това той не се отказва от революцията, той планира да продължи социалната революция като база за борба с японците. Ако стратегията му сработи, ККП могат да установят собствени бази и да получат подкрепата на населението, като не спират националната съпротива срещу Япония. За първи път в модерни времена китайците са така обединени срещу общия враг. През 1937 г. армиите на страната наброяват близо милион и седемстотин хиляди войници и половин милион в резерв. Между 1939 и 1943 г. има множество схватки, но в ограничена степен. Япония се опитва да подчини Свободен Китай чрез бомбардировки, но китайците не отстъпват. Между 1938 и 1940 г. Съветският съюз отпуска на Китай 250 милиона долара военна помощ, а САЩ, Великобритания и Франция 263.5 милиона долара за невоенни нужди и стабилизиране на валутата. Когато Германия завладява Франция, Великобритания се подчинява на исканията на Япония и прекратява помощите към Китай, а когато Германия напада Съветския съюз, най-значимата военна помощ за Китай спира.

Когато през 1945 г. Япония капитулира, Чан Кайшъ и Мао Дзъдун се срещат в Чунци и се съгласяват да се обединят и да си сътрудничат за бъдещето на Китай. Ала последвалите събития са далеч от духа на обединението и сътрудничеството. Когато през 1945 г. мирът между двете партии е нарушен, националистите имат поне двойно повече въоръжени сили от ККП. Също така те разполагат и с логистична и материална подкрепа от страна на САЩ. При тези обстоятелства загубата на Чан Кайшъ е напълно изненадваща. Некомпетентността на националистите отчасти се дължи на остарелия начин, по който Чан ръководи действията. Той

⁸ Личен превод. Възможно е да има други преводи.

се съсредоточава върху задържането на провинциалните столици, като символ на властта му, като обединява китайската държава. Инфлацията в контролирани от тях региони достига гигантски размери, а отвоюването на крайбрежните градове от японците в най-общи линии представлява вземане на наличните ресурси, като същевременно не се полагат никакви усилия за съживяване на местната индустрия. Междувременно ККП затвърждава властта си над селското население в Северен Китай чрез поземлена реформа, с която изземват земите на богатите земевладелци, като по този начин ги лишават от влияние. Както е известно борбите между двете партии завършват с победа на ККП и установяването на Китайската народна република на 1 октомври 1949 г. в Пекин.

Къде тези събития оставят Госпожа Сун Ятсен? Сестрите ѝ са в изгнание и са смятани за военни престъпници. След като Мао Дзъдун избира Пекин за своя столица, той пише до Госпожа Сун Ятсен, молейки я да се присъедини към неговото правителство. Тя отказва под претекст на здравословни неразположения, поради което трябва да остане в Шанхай, за да се лекува. Новият министър-председател Джоу Ънлай също се опитва да я убеди, както и други нейни близки сподвижници, но тя отказва на всички. Причината е нежеланието ѝ да бъде въввлечена във възможни политически интриги. След време Мао Дзъдун изпраща съпругата на Джоу Ънлай да отпрати поканата лично. Този път Госпожа Сун Ятсен се съгласява. В Пекин за нея е подготвена просторна къща на два етажa, обзаведена по неин вкус под надзора на нейни приятели. Края на август 1949 г. Сун Цинлин потегля към Пекин, където е посрещната лично от Мао Дзъдун на гарата. На 56-годишна възраст тя става заместник-председател в правителството на Мао. Тъй като няма особени политически амбиции, тя е доволна, че не участва в определянето на държавната политика. Ръководенето на малкото ѝ учреждение – *China Welfare*, я удовлетворява напълно. То се намира в стария ѝ семеен дом, който тя дарява на ККП заедно с останалите семейни имуществa. *China Welfare* ръководи болница за жени и деца, както и детска градина. През 1951 – 52 г. Мао започва кампания срещу корупцията, която засяга и *China Welfare*, а към Сун Цинлин са отправени известни обвинения. Въпреки че нейни приятели един след друг попадат под ударите на кампанията, тя успява да запази своя статут. Но през 1956 г. тя е в директен конфликт с партията. През ноември е 90-ата годишнина от рождението на Сун Ятсен, за която са планирани големи чествания. Сун Цинлин пише статия за Сун, която, разбира се, трябва да бъде одобрена от партията. Тя бива накарана да я промени, но в крайна сметка успява да публикува по-малко цензурираната версия, което оставя партийните лидери недоволни. Цената, която плаща, е нейното отсъствие от церемо-

нията за честването на 90-ата годишнина от рождението на съпруга ѝ, а скоро се появяват и слухове сред народа (слуховете за партийните лидери се пазят в тайна от народа), че има връзка със своя бодигард. Този слух може да доведе до това тя повече да не бъде смятана за Госпожа Сун Ятсен. Но Мао и останалите лидери не желаят да се отчуждават от нея, тъй като политически тя е много ценна (като вдовица на „бащата на нацията“), така че тя успява да запази титлата си. Бодигардът ѝ скоро се жени и проблемът замира.

През 1958 г. Мао дава началото на „Големия скок“ и поставя пред страната задачата да се догони Англия в производството на чугун на глава от населението⁹. През следващите години последиците са катастрофални – увеличени са реквизициите на зърно точно когато реколтата е слаба и събирането и затруднено. Мнозина се прехранват с половината и дори по-малко от предни години. Между 20 и 30 млн. души умират от недохранване и политиката на Големия скок. Сун Цинлин успява да намери причина да не обръща внимание на случващото се, като осиновява двете дъщери на своя бодигард. Но когато Културната революция започва, тя не може повече да игнорира събитията. Титлата „Госпожа Сун Ятсен“ я спасява отново. Но въпреки че тя е начело в списък с лица, които са защитени от насилията, все пак и на нея се случват неприятни неща. Като това, че гробницата на родителите ѝ е ограбена, но след като показва снимки на Джоу Ънлай, щетите са поправени. Червената гвардия също така разполага лагер до стените на дома ѝ, което я ужасява. Приятели и роднини са предавани и измъчвани, изхвърлени от домовете си и пребивани. Близък неин приятел е обвинен, че е американски шпионин, и разпитван жестоко. Редица роднини на Цинлин са били подложени на подобно отношение. Нейна братовчедка е изхвърлена от дома си в Шанхай и пребита. В писмо тя моли Цинлин за помощ, която, намираща се в Пекин, не отговаря на писмото, но изпраща пари по своя подчинена. Подчинената обаче е хвърлена в затвор и Цинлин спира да помага на братовчедка си, която впоследствие се самоубива. През годините на културната революция слуховете за нейната връзка с бодигарда отново се появяват и тя е принудена да спре да се вижда с двете си осиновени дъщери.

На 13 септември 1971 г. Лин Бяо – министър на отбраната, се опитва да напусне страната със съпругата си, но самолетът им е свален. Това внезапно предателство от страна на Мао към един от най-близките му съратници може би е последната капка, която подкопава доверието на народа към него. През 1973 г. Джоу Ънлай се разболява от рак и отстъпва поста си

⁹ Беливанова. Б. Панорама Китай. Иврай 2006. ст. 50 – 51.

на Дън Сяопин, който въпреки гоненията срещу него по време на Културната революция си остава способен политик с много връзки и не се оставя да бъде изтласкан. През 1975 г. той става заместник-председател на ККП, а по-късно е провъзгласен за първи вицепремиер. На следващата година, през 1976, Джоу Ънлай умира, а Дън Сяопин е свален от власт. През същата година на 9 септември Мао Дзъдун също умира. Две години по-късно в политическите борби за власт победител се оказва Дън Сяопин.

В годините след културната революция много от приятелите на Сун Цинлин са пуснати от затвора. Когато Мао умира, тя е на 83 години. След неговата смърт и затварянето на неговите съратници и новата политика на Дън Сяопин за отваряне към света, Госпожа Сун Ятсен започва да живее по-спокойно. През май 1981 г. физическото ѝ състояние силно се влошава. След като на 15 май ККП научава за това, решава да я направи партиен член открито. На следващия ден – на 16 май 1981 г. Сун Цинлин получава титлата Почетен председател на КНР. Розамунд Сун Цинлин, или Госпожа Сун Ятсен, умира на 29 май 1981 г. на 88-годишна възраст.

Без значение от политическите ни убеждения или тези на самата Сун Цинлин, нейният живот е изключителен. Пътят, който извървява от интелигентна, образована млада дама със силен и явен характер до съпругата на „бащата на нацията“ Сун Ятсен, ролята ѝ в революцията и установяването на КНР, е значителен сам по себе си. Малцина са тези, които могат да се похвалят с подобен, изпъстрен с редица важни исторически събития, живот.

Библиография

Беливанова 2006: Беливанова, Б. Панорама Китай. Иврай 2006. [Belivanova 2006: Belivanova, B. Panorama Kitay. Ivray 2006.]

Робъртс 2009: Робъртс, Дж. А. История на Китай. Рива 2009. [Roberts 2009: Roberts, J. A. Istoriya na Kitay. Riva 2009.]

Феърбанк, Голдман 2013: Феърбанк Дж. Кинг, Голдман М. Кратка история на Китай. София: Книгоиздателска къща Труд, 2013. [Fearbank, Goldman 2013: Fearbank Dzh. King, Goldman M. Kratka istoriya na Kitay. Sofiya: Knigoizdatelska kashtha Trud, 2013.]

Електронни източници:

Chang 2019: Chang, J. Big Sister, Little Sister, Red Sister. Three women at the Heart of Twentieth – Century China. New York, 2019.

Montefiore 2015: Montefiore, C. Soong Qingling: ‘The mother of modern China’ Access Date: February 11, 2022 < <https://www.bbc.com/culture/article/20151223-soon-qingling-the-mother-of-modern-china>>

The Editors of Encyclopaedia Britannica Hucker Charles O., Silbergeld Jerome The Hundred Days of Reform of 1898. Access Date: February 10, 2022 <<https://www.britannica.com/place/China/The-Hundred-Days-of-Reform-of-1898>>.

The Editors of Encyclopaedia Britannica. Song Qingling. Chinese political leader Access Date: February 10, 2022 <<https://www.britannica.com/biography/Song-Qingling>>